

בראי יעקב אבינו

בעין חינוכית מספר 117, י"ד בכסלו תשע"ג

על מנצחים ועל מפסידים – בראי יעקב אבינו, חנוכה ומוסריותו של צה"ל

הרב ראובן ספולטר, מכללת אורות ישראל

כך אנו, בני ישראל, בנויים. כאשר צריך יהיה – נילחם בעוז ובגבורה, אך אנו לא צמאי דם או אלימים באופיינו. במידת האפשר, ננסה לא לפגוע באזרחיהם ואף נציע טיפול רפואי לפצועיהם. הרי יעקב לא הצטער רק כי אולי יפגע בחפים מפשע, אלא גם כי אולי ייאלץ לפגוע בלוחמיהם.

כך גם ראוי לבחון את נְסֵי חנוכה. אמנם ניצחנו בשדה הקרב באופן נסי – "רבים ביד מעטים", ועלינו להודות על כך כבימים ההם – גם בזמן הזה. אך המצווה שבה אנו מציינים בכל שנה את החג אינה בנויה מחרבות וזיכרון המלחמה בלבד; אנו זוכרים את הנסים ואת תפקידנו בימים ההם ובזמן הזה – דרך נר המנורה והארת העולם באורו של הקב"ה, שהוא יעדנו וניצחוננו האמתי.

ברוח זו עניתי גם לבני. העובדה שלא ניצחנו את החמאס על ידי מחיקתם של כל תושבי עזה מעל פני האדמה איננה חולשה או פחדנות שלנו כי אם להפך, זה מקור לגאווה ולעוצמה. יש מי שזלזל בכך שצה"ל ביצע אלפי שיחות טלפון לתושבי עזה כדי להזהיר את מי שביתו עתיד להיפגע; יש מי שראה כחולשה וכחשש מיותר מדעת הקהל העולמית את העובדה שצה"ל השליך אלפי פליירים המזהירים תושבים להתפנות ממוקדים שעמדו להיות מופצצים. אישית, איני מצטער על נוהגים מוזרים אלו. אני ישן טוב יותר בלילה בעת שאני יודע שחיילינו מוכנים להילחם בעוז כדי להגן עלינו, אך שאין הם מוֹנְעִים משנאה ומרגשי אלימות כלפי אזרחים, אף של האויב, באשר הם.

בסופו של דבר, שאיפתנו אינה "לנצח" במובן הכוחני של המילה, אלא להשריש בעולם כולו את הכרת ריבונו

בעקבות מבצע "עמוד ענן" וסבב הלחימה האחרון עם החמאס בעזה, העולם והתקשורת עסוקים בין השאר בשאלה: "מי ניצח?" ו"מי הפסיד?". בני בן ה-14 שאל אותי אמש: "אבא, מי באמת ניצח?"

תשובתי פשוטה: אנו, בני עם ישראל, איננו מנסים "לנצח" במובן המקובל בציבור. אחרי ככלות הכול, החמאס ואנחנו (להבדיל!) משחקים לפי כללים שונים לחלוטין ומוודדים את הצלחותינו לפי מדדים אחרים לגמרי. באחת: הם מנסים להרוג כמה שיותר מאתנו, ואנו מנסים להרוג... כמה שפחות מהם! כשהם הורגים אצלנו אזרחים – זה נחשב בעיניהם להצלחה כבירה; כשאנו הורגים אצלם אזרחים – זה נחשב בעינינו ככישלון. כיצד ניתן להגדיר מי ניצח ומי הפסיד כשכל אחד משחק לפי כללים אחרים לגמרי?! ומי שמע על עֵם שבעת מלחמה מנסה לא להרוג באויביו?

האמת, אין אנו הישראלים הראשונים שמנסים לא לפגוע באויבנו. הראשון שהשתדל לחיות ככה היה ישראל – הוא יעקב אבינו, בעצמו. בפרשתנו אנו קוראים כיצד יעקב, כששב מחרן לכנען, שולח מסר של פיוס לעשו בתקווה למנוע עימות ביניהם. התורה מתארת לנו את מצבו הנפשי של יעקב כאשר שמע שעשו יצא לקראתו עם 400 לוחמים: "וירא יעקב מאוד ויצר לו" (בראשית לב, ח). יש כאן שתי תגובות: יעקב אבינו גם פחד וגם הצטער. ממה? מסביר רש"י: "וירא שמא יהרג, ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים".

אף יעקב פעל בצורה שאינה מקובלת אצל רוב אומות העולם. הוא מוכן במידת הצורך להילחם להגנת משפחתו וייעודו, אך הוא מוטרד מהאפשרות שייאלץ להרוג אחרים, דבר המנוגד לשאיפותיו העקרוניות.

הרהורים חינוכיים

- א. בלב מאמרו של הרב ספולטר ניצבת האמירה כי אין לנו עניין לפגוע באזרחי האויב; כי פגיעה בהם היא דבר שראוי להשתדל למנוע, וכי יש לראות בברכה את מאמציו של צה"ל להזהיר אזרחים פלסטינים לפני הפצצות. בחירתו של הרב ספולטר לכתוב על נושא זה ולחדד מסרים אלו מלמדת לכאורה כי לדעתו יש צורך לחזק אותם בלבבות תלמידינו. האם אתה מסכים שתלמידינו זקוקים לחיזוק מסרים אלו? האם מחנך שיביע אותם ייתפס בעיניהם כוותרן בענייני ארץ ישראל וכבעל עמדות השייכות "לשמאלנים"?
- ב. הרושם שיש לי הוא כי יש מחנכים המעדיפים לא לגעת בסוגיות אלו כלל, עקב מורכבותם. האם אתה מסכים לרושם זה? אם כן, מדוע מציאות זו נוצרת?
- ג. הרב ספולטר מפנה את תשומת לבנו לכך שאת חג החנוכה מציינים על ידי הדלקת אור ולא על ידי חרבות וכלי מלחמה. עיין (היטב!) בנוסח של "על הנסים" הנאמר בחנוכה בתפילת שמונה-עשרה ובברכת המזון. איזה נס מודגש שם: נס המלחמה או נס השמן והמנורה? עיין גם במילים של "הנרות הללו" שאנו אומרים (או שרים) אחרי הדלקת נרות חנוכה. מה מובלט בהן? האם העולה מהכתוב בתפילות אלו סותר את דבריו של הרב ספולטר? משלים אותם?

"הנרות הללו אנחנו מדליקים – על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות"

מסביב לדפים

1. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "בעין חינוכית". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il.
2. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים המתאימות לרוח של "בעין חינוכית", מוזמנת לשלחן אליי: yonagood1@gmail.com
3. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.
4. מומלץ לשמור על הגיליונות במחשב האישי לצורך שימוש עתידי.